

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 2286/14

לפני: כבוד השופט ס' ג'ובראן
כבוד השופט נ' הנדל
כבוד השופט נ' סולברג

המערער: מיכאל גייבדנוב

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על הכרעת הדין של בית המשפט המחוזי בחיפה מיום 17.2.2014 בתפ"ח 54624-10-12 שניתן על ידי כבוד השופטים: י' אלרון – נשיא, מ' גלעד ומ' רניאל

תאריך הישיבה: כ"ט בחשוון התשע"ו (11.11.2015)
בשם המערער: עו"ד תמי אולמן; עו"ד שאבי סרוגי
בשם המשיבה: עו"ד נילי פינקלשטיין

פסק-דין

השופט ס' ג'ובראן:

1. ערעור על הכרעת דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה (הנשיא י' אלרון והשופטים מ' גלעד ומ' רניאל) בתפ"ח 56424-10-12 מיום 17.2.2014, במסגרתה הורשע המערער פה אחד בעבירות של רצח לפי סעיף 300(א)(2) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין או החוק); שיבוש מהלכי משפט, לפי סעיף 244 לחוק העונשין; והחזקת סכין, לפי סעיף 186 לחוק העונשין. הערעור מופנה נגד הרשעת המערער בשתי העבירות הראשונות.

רקע והליכים

כתב האישום

2. על פי עובדות כתב האישום מיום 31.10.2012, ולדימיר דרנוב (להלן: המנוח) בילה עם חבריו במסעדה בחיפה, בלילה שבין 31.12.2011-1.1.2012. במסעדה בילו באותו לילה גם חבריו של המערער. במהלך הבילוי, התפתח עימות קל

בין המנוח וחלק מחבריו לבין חבריו של המערער. בעקבות העימות, ולבקשת אחד מחבריו, המערער הגיע למקום. בהמשך הלילה, סמוך לשעה 03:00, פרצה קטטה מחוץ למסעדה, שבה היו מעורבים רבים משתי קבוצות החברים, כולל המערער (להלן: הקטטה או הקטטה במסעדה). כתוצאה מהקטטה, המערער ושניים מחבריו נחבלו, טופלו בבית חולים ושחררו לביתם בו ביום. על פי המתואר, בעקבות הקטטה, חש המערער שהמנוח וחבריו פגעו בכבודו, ובמהלך החודשים שחלפו מאז הצטברו בלבו תחושות טינה, זעם ורצון לנקום במנוח ובחבריו. בשל כך, החל המערער לפעול לבירור פרטים אודות המנוח והמתין לשעת כושר לפגוע בו.

3. עוד מתואר, כי בלילה שבין התאריכים 30.9.2012-1.10.2012 סמוך לחצות, הגיע המנוח לבילוי במועדון יחד עם חבריו. באותו לילה, סמוך לפני השעה 02:00, הגיע גם המערער למועדון יחד עם חבר. על גופו, המערער נשא סכין מתקפלת שאורך להבה כ-6 ס"מ (להלן: הסכין), אותה רכש כחודשיים-שלושה קודם לכן ונשא עליו מעת לעת עד אותו לילה. במהלך שהותו במועדון, המערער הבחין במנוח, זיהה אותו כמי שהיה מעורב בקטטה במסעדה, וגמלה בלבו החלטה לגרום למותו. מאותו שלב, המערער עקב אחר מעשיו של המנוח במועדון והמתין לשעת כושר להמיתו.

4. כך, על פי המתואר, עת יצא המנוח מהמועדון, בשעה 03:15, המערער יצא בעקבותיו בהליכה מהירה – תוך שהוא מחזיק את הסכין בידו הימנית לאחר ששלף את הלהב מהקת – בכוונה להדביק את המנוח, לדקור אותו ולגרום למותו. המערער צעד בעקבות המנוח לאורך עשרים מטרים לערך, וכאשר הגיע אל המנוח, שלח אליו את ידו השמאלית, משך בו וסובב אותו כשפניו אליו. מיד לאחר מכן, דקר המערער את המנוח באמצעות הסכין פעמיים באזור בית החזה, משמאל ומימין, בעוצמה ובכוונה לגרום למותו (להלן: אירוע הדקירה).

5. כתוצאה ממעשיו של המערער, נגרמו למנוח הפגיעות הבאות: פצע דקירת סכין בבית החזה משמאל, עם שבר בצלע 5 משמאל ומעבר תעלת הדקירה דרך הלב; נזק חמור ללב ודימום מסיבי; ופצע דקירת סכין בין בית החזה מימין וזרוע ימין, עם מעבר תעלת הדקירה ברקמות רכות. לאחר פציעתו האנושה כתוצאה מהדקירה בלב, המנוח החל ללכת בחזרה לכיוון המועדון כשהוא מדמם קשות, ובסמוך לכניסה למועדון התמוטט, נפל ואיבד את הכרתו. אמבולנס מד"א הגיע למקום בתוך זמן קצר והמנוח הובהל לבית חולים. בשל חומרת פציעתו, ועל אף הטיפול הדחוף וניסיונות ההחייאה שבוצעו בו, נפטר המנוח עוד בטרם הגיעו לבית החולים.

6. עוד מתואר בכתב האישום, כי לאחר שדקר את המנוח, המערער נמלט מהמקום בריצה. תוך כדי בריחתו, זרק המערער את הסכין, לאחר שקיפל את הלהב שלה, באחד הרחובות הסמוכים לזירת הרצח. בהמשך הוריד המערער מעל גופו את החולצה שלבש אשר הוכתמה בדמו של המנוח, וזרק אותה לתוך פח אשפה ברחוב אחר, מרוחק יותר מזירת הרצח. בהמשך הסתתר המערער בסביבה, ותוך כדי כך, התקשר לחבר וביקש כי יבוא לאסוף אותו וכי יביא לו חולצה. החבר נענה בחיוב והביא את המערער לדירתו שם התקלח. בימים שלאחר הרצח, טרם מעצרו בתאריך 4.10.2012, העלים המערער את המכנסיים שלבש ואת הנעלים שנעל בזמן הרצח. על פי המתואר, המערער עשה כל זאת בכוונה למנוע ולהכשיל הליך שיפוטי או להביא לידי עיוות דין.

בגין מעשים אלו הואשם המערער בעבירות של רצח, לפי סעיף 300(א)(2) לחוק העונשין (להלן: עבירת הרצח); שיבוש מהלכי משפט, לפי סעיף 244 לחוק העונשין (להלן: עבירת שיבוש מהלכי משפט); והחזקת סכין, לפי סעיף 186 לחוק העונשין (להלן: עבירת החזקת סכין).

7. בתשובת המערער לכתב האישום, הוא הודה כי אכן התרחשה קטטה במסעדה אך טען כי הוא וחבריו היו אלו אשר סבלו מחבלות חמורות ממנה ונזקקו לטיפול רפואי. כן, המערער הודה בנשיאת הסכין וברכישתה, אולם טען כי לא עשה זאת לצורך המתת המנוח, וכי אילו היה חפץ לעשות כן – היה עושה זאת באמצעות אקדח שברשותו מתוקף עבודתו. באשר לליבת האירוע מושא כתב האישום, הוא טען כי יצא אחרי המנוח מהמועדון, לבקשתו של המנוח. לגרסתו של המערער, עת יצאו מהמועדון, המנוח התקיף אותו ולכן הוא השתמש בסכין מתוך הגנה עצמית. לטענתו, מיקום הדקירות נבע מכך שהמנוח התכופף בזמן העימות ולא מתוך כוונתו לדקור את המנוח באותם מקומות. בהמשך, חזר בו המערער מגרסת ההגנה העצמית ועמד על כך שלא הייתה לו כוונה להמית את המנוח, אלא לכל היותר לגרום לפציעתו.

בית המשפט המחוזי

8. ביום 17.2.2014, ולאחר שמיעת ראיות, הרשיע בית המשפט המחוזי את המערער בעבירות שיוחסו לו בכתב האישום, וגזר את דינו למאסר עולם. במרכז פסק דינו של בית המשפט המחוזי עמדה שאלת התקיימות יסוד ה"החלטה להמית" בעבירת הרצח – האם המערער החליט לדקור את המנוח למוות בכוונה, לאחר שחשד בו כי היווה את "הרוח הרעה" בקטטה במסעדה תשעה חודשים עובר לאירוע הדקירה.

9. בית המשפט המחוזי דחה את עדות המערער כבלתי מהימנה, בין היתר, בשל גרסאותיו המשתנות בהתאם להבנתו את מצב הראיות נגדו. כך, בית המשפט המחוזי דחה את גרסת המערער לפיה בטרם נדקר המנוח למוות, התרחש אירוע אלים בין השניים במועדון, אשר לאחריו היה זה המנוח שיזם את יציאתם המשותפת אל מחוץ למועדון. כך גם נדחתה הגרסה לפיה בטרם אירוע הדקירה הייתה למעשה "קטטה" בין המנוח והמערער שבמהלכה נדקר המנוח. בית המשפט המחוזי מצא כי מחומר הראיות עולה חד-משמעית כי המערער עקב אחר המנוח בנחישות רבה, ובעוד המנוח מצוי עם גבו אליו, סובב אותו המערער אל מולו. או אז, הוא כיוון את הסכין במהירות ובעוצמה רבה, בנחרצות ובנחישות כיוון את הסכין אל לבו של המנוח, ומשכך היה יכול לחזות את תוצאת מעשיו ואף חפץ בהתגשמות תוצאה זו.

10. ממכלול הראיות הסיק וקבע בית המשפט, כי התקיימה אצל המערער ההחלטה להמית הדרושה לשם הרשעה בעבירת הרצח. בית המשפט המחוזי פירט שורה של אינדיקציות, אשר נמצא כי הן מבססות את המסקנה האמורה, וביניהן התנהלות המערער עובר לאירוע הדקירה ובמהלכו; הנחישות אשר הפגין במהלך הליכתו אחר המנוח, וכאשר סובב אותו אליו ודקר אותו בתנועות ישירות לכיוון החזה; והתנהגותו לאחר המעשה – המערער לא הושיט כל עזרה למנוח ולא הזעיק עזרה רפואית, אלא במקום זאת נמלט מזירת הרצח תוך השלכת הסכין וחולצתו המגואלת בדם. בית המשפט המחוזי מצא כי גם יתר יסודות עבירת הרצח – הכנה והעדר קנטור – התקיימו במקרה שלפנינו, ועל כן הרשיע את המערער בעבירה זו. למעלה מן הצורך, בית המשפט המחוזי בחן את המניע של המערער, ומצא כי הוא תכנן לנקום במנוח בשל הריב במועדון תשעה חודשים עובר לאירוע הדקירה, והמתין לשעת הכושר המתאימה שנקרתה בפניו להמית את המנוח.

11. בית המשפט המחוזי הרשיע את המערער גם בעבירת שיבוש מהלכי משפט, בשל מספר מעשים שביצע: השלכת הסכין וחולצתו המוכתמת בדם לאחר אירוע הדקירה; הסתתרותו במקום חשוך בסביבה, ויצירת קשר עם חבר כדי שימלט אותו מהמקום ויביא לו חולצה חלופית; העלמת מכנסיו ונעליו בימים שלאחר הרצח; וכך שהמשיך את מסלול חייו הרגיל, על אף פניות חבריו כי יסגיר את עצמו למשטרה. המערער הורשע גם בעבירת החזקת סכין, אך כאמור הוא אינו מערער על הרשעה זו.

12. בית המשפט המחוזי דחה את טענת המערער בדבר מחדלי חקירה בעניינו, וקבע כי גם אם היה מקבל את טענתו – לא היה במחדלים אלו כדי לפגום במערך הראייתי של המשיבה. אמנם, בית המשפט המחוזי מצא חסרים מסוימים בחקירה, אך

קבע כי הם אינם יורדים לשורשו של עניין, באופן שקיים חשש כי המערער התקשה להתמודד כראוי עם חומר הראיות נגדו, וכי הגנתו נמצאה חסרה ומקופחת.

13. כמו כן, בית המשפט המחוזי דחה את הסתייגויות המערער בדבר העדר קבילות ומשקל ראייתי לסרטי מצלמות האבטחה שהוצגו כראיות מטעם המשיבה. בבסיס הסתייגויותיו של המערער, עמדה הטענה כי ההקלטה של סרטי מצלמות האבטחה הוקלטה ממכשיר אחר, ולפיכך אינה הראייה הטובה ביותר הנדרשת על פי כלל טענה זו כאמור נדחתה. בית המשפט המחוזי מצא כי סרטי מצלמות האבטחה קבילים הן במסגרת רשומה מוסדית – שכן נמצא שהם "פלטי עסק" ומשכך ניתן לראותם כראיה מוסדית, והן מכוח הדין הכללי – שכן נמצא כי מכשיר ההקלטה פעל כהלכה; המקליט הוא מקליט מיומן; וההקלטה גופה מהימנה ונשמרה כדבעי ואין מקום לחשש ל"שינויי" או ל"איבוד". בית המשפט המחוזי הבהיר כי הוא התרשם שהסרטונים משקפים בצורה אמינה ומהימנה את שארע.

על יסוד כל האמור, בית המשפט המחוזי הרשיע את המערער בעבירות שיוחסו לו בכתב האישום. מכאן הערעור שלפנינו.

הערעור

14. המערער טוען כי שגה בית המשפט המחוזי משקבע כי במעשיו התקיימו יסודות עבירת הרצח ועבירת שיבוש מהלכי משפט.

15. לעמדת המערער, יסוד ההחלטה להמית אינו מתקיים בעניינו, שכן לטענתו, הוא התכוון לכל היותר לפגוע במנוח על ידי גרימת חבלה ולא להמיתו. עוד סבור המערער כי בעניינו קיימות ראיות נסיבתיות בלבד, אשר, לשיטתו, יכולות גם להוביל למסקנה לפיה הוא לא התכוון להמית את המנוח.

16. ביחס להרשעתו בעבירת שיבוש מהלכי משפט, המערער גורס כי השליך את הסכין ואת החולצה המגואלת בדם בשל פחד שחש, ולא על מנת לשבש את מהלכי המשפט.

17. עוד טוען המערער לקיומם של מחדלי חקירה בתיק. עיקר טענותיו מופנה כלפי אופן עריכת השחזור בזירה, ולכך שהשחזור בתוך המועדון לא הושלם לאחר שתוקן החשמל במועדון. בנוסף, המערער מלין על כך שלא מסרו לו כי יש לו זכות להיוועץ עם עורך דין עובר לשחזור האירוע.

18. המערער מוסיף וטוען לעניין קבילות ומשקל סרטוני מצלמות האבטחה. לשיטתו, בית המשפט המחוזי טעה כאשר קיבל את התקליטורים בניגוד לכלל הראייה הטובה ביותר. זאת, משום שלגרסתו, אין מדובר בתקליטורים מקוריים אלא כאלו שהועתקו מ"כלי משני", ומשכך מדובר בראייה משנית אשר אינה קבילה אלא בהתקיימות תנאים מסוימים, שלדידו לא מתקיימים בענייננו.

19. לבסוף, המערער סבור כי בית המשפט המחוזי שגה בכך שלא נתן משקל מכריע לסתירות והתמיהות הרבות אשר עלו מהראיות שהובאו בפניו ומעדויותיהם של עדי התביעה, ולפיכך הוא מבקש מבית משפט זה להתערב בקביעותיו העובדתיות.

20. המשיבה, מנגד, מבקשת לדחות את הערעור, וטוענת כי אשמתו של המערער הוכחה בבית המשפט המחוזי מעבר לספק סביר. לשיטתה, הכרעת דינו של בית המשפט המחוזי קבעה ממצאי עובדה ומהימנות המבוססים על סרטון המתעד את הדקירה עצמה ועל עדויות המתארות את התגבשות המניע אצל המערער ואת התנהלותו עובר, במהלך, ולאחר הרצח.

21. המשיבה מפרטת אינדיקציות רבות, אשר לעמדתה יש בהן כשלעצמן ובהצטברותן יחד, כדי לבסס, בעזרת חזקת הכוונה, את המסקנה כי המערער החליט להמית את המנוח. בתוך כך, המשיבה מדגישה את הסכסוך המוקדם, ששימש כמניע לתחושות הנקם שליוו את המערער עד לביצוע הרצח; את ההצטיידות בסכין וההליכה עמה שלופה עד לדקירת המנוח באופן פתאומי וממוקד; את שתי הדקירות העוצמתיות באזור בית החזה ובין בית החזה לכתף הימנית של המנוח; את תנועותיו של המערער לכיוון פלג גופו העליון של המנוח; ואת מאמציו המיוחדים להרחיק עצמו מיד לאחר האירוע. לעמדת המשיבה, לאחר שקמה "חזקת הכוונה", הנטל עבר אל המערער לעורר ספק בכך שהוא התכוון לגרום למותו של המנוח. המשיבה גורסת כי המערער לא הרים נטל זה, וכי אין באף אחת מגרסאותיו המתפתחות והשקריות כדי לעורר ספק זה. יתרה מכך, לשיטתה, שקרי המערער מוסיפים משקל לראיות התביעה.

22. ביחס לטענות בדבר מחדלי החקירה, המשיבה גורסת כי בית המשפט המחוזי נתן מענה מנומק היטב לטענות אלה. המשיבה עומדת על כך שהטענות בדבר המחדלים נבחנו ביחס למכלול הראיות בתיק, ובפרט העדויות הקיימות, ונמצא כי מרבית הטענות בנושא זה אינן עולות כדי מחדלים, וכי אין בחומרים הנטענים כחסרים כדי לפגוע בהגנתו של המערער.

23. בנוגע לקבילות סרטוני מצלמות האבטחה, המשיבה סבורה כי בית המשפט המחוזי מסר הנמקה מפורטת ומלאה ביחס לקבילות הסרטונים, וכי טענות המערער אינן מתמודדות עם הנמקה זו. בפרט, אין התמודדות עם הקביעה כי סרטוני האבטחה הם ראייה מוסדית אשר הופקה ממכשיר שפועל ללא התערבות אנושית.

24. לעניין התמיהות שעלו, לכאורה, מעדויותיהם של עדי התביעה, המשיבה סומכת את ידה על קביעות המהימנות של בית המשפט המחוזי, שבהן ערכאת הערעור אינה נוטה להתערב. עוד מציינת המשיבה כי בשל ריבוי העדים בתיק, והעובדה כי עיקר מעשי המערער בוצעו במקומות שבהם נכחו אנשים רבים, ממצאי העובדה שנקבעו התבססו על שילובן של מספר עדויות שהשתלבו זו עם זו, וכן התבססו על צפייה בסרטוני אבטחה שתיעדו את עיקר האירוע. משכך, לעמדתה, אין מקום להתערב בקביעותיו של בית המשפט המחוזי.

דיון והכרעה

25. בראשית דבריי, אציין כי פסק דינו של בית המשפט המחוזי הוא נכון וראוי בעיניי ולא מצאתי מקום להתערב בו. בית המשפט המחוזי הרשיע את המערער על יסוד פסק דין מנומק כדבעי, אשר הציג את הראיות באופן קפדני ופרטני. סבורני, כי מארג הראיות אשר הובא בפני בית המשפט המחוזי מוכיח את אשמתו של המערער מעבר לספק סביר.

26. הלכה ידועה היא, כי ערכאת הערעור לא תתערב בממצאי מהימנות ובממצאים עובדתיים שנקבעו על-ידי הערכאה הדיונית, אשר שומעת את העדים ובוחנת את התשתית הראייתית כולה, והיא תיעשה כן רק במקרים חריגים, כאשר קיימות נסיבות מיוחדות המצדיקות את התערבותה או כאשר הגרסה העובדתית שנתקבלה על-ידי הערכאה הראשונה אינה מתקבלת על הדעת (ראו: ע"פ 993/00 שלמה נ' מדינת ישראל, פ"ד נו(6) 205 (2002); ע"פ 316/85 גרינוולד נ' מדינת ישראל, פ"ד מ(2) 564 (1986)). המקרה שלפנינו אינו מהווה חריג לכלל זה. בחנתי את ממצאי הערכאה הראשונה ואת טענות הצדדים לגופן ונחה דעתי כי עיקר הממצאים העובדתיים שאותם קבע בית המשפט המחוזי מבוססים על חומר הראיות – ובפרט העדויות הרבות שנגבו וכן סרטוני מצלמות האבטחה – וכי אין מקום לשנות ממה שקבע.

27. אציין, כי גם בכל הנוגע לקבילותם ומשקלם של סרטוני מצלמות האבטחה, לא מצאתי מקום להתערב בממצאים שנקבעו לגביהם. ידועה המגמה הכללית בדיני הראיות של מעבר ממבחני קבילות למבחני משקל, ובמסגרת כך גם בנוגע לכלל

הראייה הטובה ביותר (וראו למשל: ע"פ 4178/10 פרג' נ' מדינת ישראל, פסקה 102 לפסק דיני (19.8.2013); ע"פ 175/10 חנוכייב נ' מדינת ישראל (28.7.2011); ע"א 6205/98 אונגר נ' עופר (15.7.2001)). במקרה שלפנינו, לא מצאתי סיבה לפסול את קבלת הסרטונים, בפרט נוכח העובדה שבית המשפט המחוזי נתן דעתו לכך שהסרטונים הועתקו, ונימק באופן מפורט מדוע הוא מוצא את הסרטונים מהימנים ומקבל אותם כראייה. אשר על כן, מקובלים עליי ממצאיו העובדתיים של בית המשפט המחוזי, ועתה אעבור לדון בטענת המערער כי לא התקיימה בעניינו החלטה להמית את המנוח, ולפיכך, לשיטתו, עבירת הרצח אינה מתגבשת.

יסודות עבירת הרצח

28. עבירת הרצח הקבועה בסעיף 300(א)(2) לחוק העונשין קובעת כי ה"גורם בכוונה תחילה למותו של אדם" יאשם ברצח ודינו מאסר עולם ועונש זה בלבד. היסוד העובדתי הוא גרימה למותו של אדם, והיסוד הנפשי הנדרש בעבירה זו הוא יסוד נפשי מיוחד של כוונה תחילה. אין מחלוקת בנוגע להתקיימותו של היסוד העובדתי ולכן אדון כעת ביסוד הנפשי של העבירה.

סעיף 301 לחוק העונשין מגדיר בסעיפו הראשון "כוונה תחילה" כך:

"לענין סעיף 300, יראו ממית אדם כמי שהמית בכוונה תחילה אם החליט להמיתו, והמיתו בדם קר, בלי שקדמה התגרות בתכוף למעשה, בנסיבות שבהן יכול לחשוב ולהבין את תוצאות מעשיו, ולאחר שהכין עצמו להמית אותו או שהכין מכשיר שבו המית אותו."

אם כן, ליסוד נפשי זה שלושה רכיבים מרכזיים: (1) החלטה להמית; (2) אי-התגרות בתכוף למעשה – "דם קר" (העדר קנטור); (3) הכנה עצמית או הכנת מכשיר לצורך ההמתה. המחלוקת בענייננו היא, כאמור, בעניין הרכיב הראשון – ההחלטה להמית.

החלטה להמית

29. משמעות רכיב ה"החלטה להמית" היא כי הממית חזה או צפה את התוצאה הקטלנית של מעשיו, וכן קבע לעצמו מטרה לגרום למותו של הקורבן וחפץ בהתגשמות מטרה זו. ניתן להפריד רכיב זה לשני מישורים: האחד, המישור ההכרתי – חזות או צפייה של התוצאה הקטלנית; השני, המישור החפצי – רצון או שאיפה להתגשמותה של התוצאה הקטלנית (וראו דבריי לאחרונה בע"פ 9308/12 עיסא נ' מדינת ישראל,

פסקה 80 (30.7.2015) (להלן: עניין עיטא); וכן בע"פ 2325/02 ביטון נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (15.1.2004).

30. יודגש, כי המניע לביצוע מעשה ההמתה אינו רלבנטי להתקיימותה של החלטה להמית (ראו: עניין עיטא, פסקה 86). המבחן לקיומו של רכיב ה"החלטה להמית" הוא האם בפרק הזמן – קצר ככל שיהיה – אשר עמד לרשות הממית, עדיין הוא היה יכול לצפות את תוצאות מעשיו ולשאוף להשיגם. אין נדרש כי ההחלטה להמית תישקל לאורך זמן ובאופן מעמיק, אלא מספיק כי בעת האירוע או ממש בסמוך לו הממית החליט להמית את המומת (וראו למשל: ע"פ 1310/12 שוורצמן נ' מדינת ישראל, פסקה 32 (30.11.2014); ע"פ 7520/02 חמאתי נ' מדינת ישראל, פ"ד נח(2) 710, 716 (2004); ע"פ 512/82 דניאליס נ' מדינת ישראל, פ"ד מ"ה(2) 496, 503 (1991); וראו בהקשר זה את סעיף 301 (ג) לחוק העונשין, לפיו "כדי להוכיח כוונה תחילה אין צורך להראות שהמערער היה שרוי בהלך נפש מסוים במשך זמן פלוני או תוך תקופה פלונית שלפני ביצוע העבירה או שהמכשיר שבו בוצעה הוכן בזמן פלוני שלפני המעשה").

31. כאשר עסקינן ברכיבים אשר עניינם מצבו ההכרתי-תודעתי ונפשי של המערער, בית המשפט משתמש בהנחות ובחזקות שונות הנסמכות על הנסיבות האובייקטיביות של המקרה, העשויות ללמד על הלך נפשו של המערער, ככלי ראייתי.

כך, משתמש בית המשפט ב"חזקת הכוונה". חזקה זו היא חזקה עובדתית-ראייתית, לפיה אדם מוחזק כי התכוון לתוצאות הנובעות באופן טבעי ובהסתברות גבוהה ממעשיו. חזקה זו נלמדת מניסיון החיים והשכל הישר ומטרתה להוכיח קיומה של כוונה סובייקטיבית. המערער יכול לסתור חזקה זו באמצעות הבאת ראיה נוגדת או באמצעות הסבר מתקבל על הדעת, אשר יעוררו ספק סביר (וראו: ע"פ 3126/96 עמיר נ' מדינת ישראל, פ"ד נ(3) 638, 649-650 (1996)). במידה ולא עשה כן, חזקת הכוונה הופכת לראייה ממשית וחלוטה בנוגע לכוונתו של המערער (ע"פ 229/89 מדינת ישראל נ' שניר, פסקה 5 (1.9.1993)).

32. נוסף על חזקה זו, גיבשה הפסיקה מבחני עזר היכולים ללמד על קיומה של החלטה להמית, על פי מכלול נסיבות האירוע. בין היתר נשקלים מספר הפגיעות בגוף המנוח, מיקומן, הכלי שבו נעשה שימוש, צורת המעשה, ומבחינים נוספים הנסמכים על ראיות נסיבתיות (ראו למשל: ע"פ 9604/04 כריכלי נ' מדינת ישראל, פסקה 11 לפסק דינה של הנשיאה ד' ביניש (4.9.2007); ע"פ 5197/05 עיטא נ' מדינת ישראל, פסקה ז' לפסק דינו של השופט א' רובינשטיין (5.2.2007); ע"פ 290/87 טבאח נ' מדינת ישראל, פ"ד מב(3) 358, 365 (1988)). כך גם, ניתן למצוא חיזוק למסקנה כי התקיימה החלטה

להמית בהתנהגות העושה לאחר המעשה (עניין עיטא, פסקה 86). בסופו של יום, ההכרעה בשאלה אם הייתה או לא הייתה החלטה להמית אינה נוסחה מתמטית אלא תלויה היא במכלול הנסיבות (ע"פ 4932/00 יעקבלב נ' מדינת ישראל, פ"ד נו(4) 30, 37 (2002)).

33. במקרה שלפנינו, סבורני כי כלל הראיות מובילות למסקנה בדבר התקיימותה של הכוונה הנדרשת בנסיבות המקרה. כך, הכלי אשר שימש לביצוע המעשה – הסכין – הוא קטלני, ואופן הביצוע של המעשה – דקירת המנוח – תוצאתו הטבעית היא התוצאה הקטלנית של מוות. כך גם טיב הפגיעה שנגרמה לקורבן, מיקום הפגיעות ומספרן מעידים על ההחלטה להמית. המערער לא הסתפק בדקירה יחידה, אלא המשיך ודקר את המנוח פעם נוספת באזור בית החזה. לאחר המעשה, הוא אף לא התעניין בשלומו של המנוח, לא הושיט לו כל עזרה ולא הזעיק עזרה רפואית, אלא נמלט מהמקום. כל אלו מעידים, לטעמי, כי גמלה בלבו של המערער החלטה להמית את המנוח, לכל המאוחר עת החל לעשות שימוש בסכין.

34. בהקשר זה, יצוין כי בדיון בפנינו, הסכימו הצדדים כי ההחלטה להמית לא התגבשה אצל המערער תשעה חודשים עובר לאירוע הדקירה, עת התקיימה הקטטה במסעדה. בעוד שעמדת המערער, כאמור, היא כי לא התגבשה בשום שלב החלטה להמית, עמדת המשיבה היא כי החלטה זו גובשה במהלך אותו הערב של אירוע הדקירה. ממכלול הראיות, סבורני כי אף אם לא התגבשה ההחלטה להמית במועד הקטטה במסעדה (אלא רק המניע שהוביל להחלטה זו), בוודאי היא התקיימה במועד המאוחר יותר – עת פגש את המנוח במועדון ויצא לעברו עם סכין שלופה, ובפרט שעה שהחל לדקור אותו באזור בית החזה. כפי שצוין לעיל, ההחלטה להמית אינה צריכה להתקבל זמן רב לפני מעשה ההמתה. ניתן לקבלה גם זמן קצר לפני המעשה ואף בסמוך מאוד אליו. כאשר המערער החל לבצע מעשים שתוצאתם הטבעית היא המתת המנוח, ולא סופקו ראייה או הסבר מתקבלים על הדעת למעשים אלו המעלים ספק סביר, המסקנה המתבקשת היא כי המערער החליט להמית את המנוח.

על כן, אני מקבל את קביעתו של בית המשפט המחוזי כי התקיים רכיב ה"החלטה להמית", וכי התקיימו יסודות עבירת הרצח. אינני רואה לנכון גם להתערב בקביעת בית המשפט המחוזי כי התקיימה עבירת שיבוש מהלכי משפט, שכן טענתו של המערער בנושא נטענה בעלמא ולא הצביעה על עילה ממשית להתערבותנו.

35. כאמור, המערער סבור כי מחדלי חקירה – בעיקר בכל הנוגע לשחזור האירוע – הסבו לו נזק ראייתי, ומשכך פגעו בהגנתו. לאחר שבחנתי את פסק דינו של בית המשפט המחוזי ואת טענות הצדדים, מצאתי כי גם טענה זו אינה מעלה עילה להתערבותנו. אכן, מוטלת על החקירה המשטרית המשימה למצוא ראיות לחשיפת האמת – בין אם אמת זו עשויה להוביל לזיכויו של החשוד, ובין אם היא עשויה להוביל להרשעתו (ע"פ 721/80 תורג'מן נ' מדינת ישראל, פ"ד לה(2) 466, 472 (1981)). אולם, עובדת קיומו של מחדל חקירה אין בה, כשלעצמה, להביא לזיכויו של נאשם, ועל בית המשפט לתת דעתו לשאלה האם חרף קיומו של המחדל, הונחה תשתית ראייתית מספקת להוכחת אשמתו (ע"פ 1072/15 שייניס נ' מדינת ישראל, פסקה 38 (10.11.2015); ע"פ 10163/08 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 18 (13.9.2010); ע"פ 2404/09 אלחמידי נ' מדינת ישראל, פסקה 23 (01.09.2009)).

36. במקרה שלפנינו, אני סבור כי אכן היו מספר מחדלי חקירה אשר מן הראוי היה להידרש להם. ביניהם, אי-השלמת הליך השחזור לאחר שתקלת החשמל במועדון תוקנה והתאורה חזרה לפעול, וכן – כפי שאף המשיבה מסכימה – אי-מסירת הסבר למערער על זכותו להיוועץ בעורך-דין עובר לשחזור האירוע. עם זאת, אינני סבור כי יש במחדלים אלו כדי להעלות או להוריד מהמסקנה אליה הגיע בית המשפט המחוזי. סבורני, כי המחדלים עליהם מצביע המערער הם אינם מחדלים מהותיים היוורדים לשורש העניין, ואין בהם כדי לעורר ספק סביר באשמתו בעבירות שבהן הורשע. כאמור, התשתית הראייתית נגד המערער – הכוללת, בין היתר, עדויות רבות וסרטוני מצלמות אבטחה – חזקה היא, ומוכיחה את אשמתו מעבר לספק סביר, ואינני מוצא כי יש במחדלים המתוארים לשנות מכך.

על כל האמור, אני מוצא כי צדק בית המשפט המחוזי כאשר הרשיע את המערער בעבירת הרצח ובעבירת שיבוש מהלכי משפט, ואני מציע לחבריי לדחות את הערעור.

ש ו פ ט

השופט נ' סולברג:

אני מסכים.

ש ו פ ט

השופט נ' הנדל:

אני מסכים לחוות דעתו של חברי השופט ס' ג'ובראן. אבהיר כי לטעמי ניתן להגיע לתוצאה אליה הגיע חברי בנסיבות תיק זה אף ללא התייחסות או הצטרפות לגישה של מעבר ממבחני קבילות למבחני משקל.

ש ו פ ט

לפיכך הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט ס' ג'ובראן.

ניתן היום, י"א בכסלו התשע"ו (23.11.2015).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט